

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Podoloxía Preventiva	Código	750G02015	
Titulación	Grao en Podoloxía			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Híbrida			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias da Saúde			
Coordinación	López López, Daniel	Correo electrónico	daniel.lopez.lopez@udc.es	
Profesorado	Bouza Prego, Maria angeles	Correo electrónico	maria.prego@udc.es	
	López López, Daniel		daniel.lopez.lopez@udc.es	
Web	moodle.udc.es/			
Descrición xeral	<p>A materia de Podoloxía Preventiva ten unha clara importancia de cara a que o alumnado, no marco do proceso de ensino-aprendizaxe da súa formación, desenvolva algunhas das habilidades e destrezas necesarias para mellorar a saúde das persoas en xeral e no tocante ao pé en particular.</p> <p>Xa que logo, o seu valor é moi significativo para os futuros podólogos, ao posibilitarlles comprender e actuar sobre o proceso de saúde-enfermidade en xeral e no ámbito particular do pé. Está enfocada á adopción das medidas preventivas axeitadas en cada situación, así como a realizar unha educación sanitaria preventiva nos pacientes, os sanitarios e as persoas.</p> <p>Por iso, dentro dos denominados procesos de promoción e prevención da saúde, faise fincapé na visión holística da saúde do pé, habida conta do seu interese e importancia dentro da tendencia actual da disciplina no mantemento e mellora da calidade de vida.</p>			

Plan de contingencia	<p>1. Modificacións nos contidos. ? Non se realizarán cambios.</p> <p>2. Metodoloxías. *Metodoloxías docentes que se manteñen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sesión maxistral. - Foro Virtual. <p>? Atención personalizada.</p> <p>*Metodoloxías docentes que se modifican:</p> <p>? Seminarios a través do Moodle (computa na avaliación). As actividades relacionadas cos seminarios consistirán en traballos tutelados a entregar a través da plataforma de teleensinanza moodle.</p> <p>? Prácticas de Laboratorio a través do Moodle (computa na avaliación). As actividades relacionadas cas prácticas de laboratorio consistirán en traballos tutelados a entregar a través da plataforma de teleensinanza moodle.</p> <p>? Proba Obxectiva a través do Moodle (computa na avaliación).</p> <p>3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado.</p> <p>? Correo electrónico: Diariamente. De uso pra facer consultas, solicitar encontros virtuais para resolver dúbidas e facer o seguimento das metodoloxías de aprendizaxe previstas na materia.</p> <p>? Moodle: Diariamente. Segundo a necesidade do alumnado a través do Foro Virtual.</p> <p>? Teams: sesión semanal en gran grupo para o avance dos contidos teóricos e prácticos. Esta dinámica permite facer un seguimento normalizado e axustado as necesidades da aprendizaxe do alumnado para desenvolver o traballo da materia.</p> <p>4. Modificacións na avaliación. ? Non se realizarán cambios.</p> <p>*Observacións de avaliación. Mantéñense as mesmas que figuran na guía docente, agás que:</p> <ul style="list-style-type: none"> - As referencias ao cómputo da asistencia, que só se realizará respecto das sesións que houbo presencial ate o momento no que se suspendeu a actividade presencial. - A segunda oportunidade estará sometida aos mesmos criterios que a primeira oportunidade. <p>5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía. ? Non se realizarán cambios</p>
-----------------------------	---

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A17	Identificar e analizar os problemas de saúde do pé nos diferentes aspectos ambientais, biodinámicos e sociais, así como unha aprendizaxe relativa á avaliación dos feitos cientificamente probados e á análise dos datos en xeral, para aplicar a Podoloxía Baseada na Evidencia Científica.
A18	Coñecer e aplicar estratexias de prevención e educación para a saúde en podoloxía. Saúde laboral podolóxica. Prevención de riscos laborais en podoloxía. Saneamento e desinfección. Métodos de educación sanitaria podolóxica. Diseñar e avaliar os programas de educación para a saúde. Podoloxía preventiva. Antropoloxía da Saúde e da Enfermidade.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.

B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Fomentar o aprendizaxe relativo á avaliación dos feitos cientificamente probados e ó análise dos datos en xeral para aplicar a Podoloxía Basada na Evidencia Científica.	A17	B3	C6 C8
Identificar e analizar os problemas de saúde do pe nos diferentes aspectos ambientais, biodinámicos e sociais.	A18	B2	C1 C5
Coñecer, deseñar e aplicar estratexias e programas de prevención e educación para a saúde en podoloxía, e os métodos de educación sanitaria podolóxica.	A18	B2	C4
Coñecer e asumir a saúde laboral podolóxica e a prevención de riscos laborais en podoloxía.	A18	B2	C3
Deseñar i evaluar os programas de educación para a saúde.	A18	B2	C8
Coñecer a antropoloxía da Saúde e da Enfermidade, o saneamento e a desinfección.	A17	B3	C7

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Xeneralidades.	<ul style="list-style-type: none"> a) Conceptos relacionados coa podoloxía preventiva b) Historia natural da enfermidade e niveis de prevención podolóxica c) Características de cada nivel de asistencia sanitaria. Atención primaria de saúde d) Programas infantís, de adultos, xerontopodolóxicos e para pacientes con necesidades especiais e) Presente e futuro da podoloxía preventiva
2. Estratexias en Podoloxía Preventiva.	<ul style="list-style-type: none"> a) Estratexias de prevención. Vixilancia epidemiolóxica b) Estratexias de prevención. Promoción da saúde en podoloxía. Hixiene podolóxica c) Conceptos de estratexias. Estratexias útiles en podoloxía preventiva
3. Programa de Saúde Podolóxica. Cribados	<ul style="list-style-type: none"> a) Discusión e análise de programas de saúde podolóxica b) Exploración sistemática do pé para aprender a valorar: morfoloxía, mobilidade, apoio e marcha. c) Realización e interpretación de pedigrafías específicas en nenos ou adultos
4. Educación Sanitaria Podolóxica.	<ul style="list-style-type: none"> a) Valorar o estado de saúde dunha poboación, en relación coa podoloxía preventiva, mediante a análise e interpretación dos indicadores de saúde publicados ou da experiencia adquirida polos propios alumnos b) Análise e organización de actividades de educación sanitaria podolóxica. Deseño de obxectivos e actividades dirixidas a diferentes sectores da poboación

5. Saúde Laboral e Podoloxía Preventiva. Riscos Profesionais dos Podólogos	<ul style="list-style-type: none"> a) Podoloxía laboral. Vixilancia da saúde podolóxica b) Lei de riscos laborais c) Riscos profesionais en podoloxía e a súa prevención d) Xestión de residuos sanitarios
6. Podoloxía Preventiva nas Enfermidades Transmisibles	<ul style="list-style-type: none"> a) Bases xerais da prevención nas enfermidades transmisibles b) Epidemioloxía xeral das enfermidades transmisibles c) Podoloxía preventiva nas infeccións víricas, poliomielite, hepatite, VIH/sida e COVID-19. d) Podoloxía preventiva no tétano e) Accións sanitarias sobre o suxeito susceptible. Vacinacións, soros e gammaglobulinas. Quimioprofilaxe f) Podoloxía preventiva nas micoses. Dermatomicoses. Onicomicoses Podoloxía preventiva noutras enfermidades transmisibles. Verrugas plantares e) Accións sanitarias sobor o suxeito susceptible. Vacunaciónss, sueros e gammaglobulinas. Quimioprofilaxis f) Podoloxía Preventiva nas Micoses. Dermatomicoses. Onicomicoses. g) Podoloxía Preventiva en outras enfermidades transmisibles verrugas plantares.
7. Podoloxía Preventiva nas Enfermidades Non Transmisibles	<ul style="list-style-type: none"> a) Enfermidades non transmisibles. Enfermidades crónicas b) Enfermidades non transmisibles relacionadas coa podoloxía c) Podoloxía preventiva nas enfermidades endócrinas e metabólicas. Pé diabético d) Podoloxía preventiva nas enfermidades do sistema músculo-esquelético. Artrite e artrose e) Podoloxía preventiva nos trastornos de orixe dérmica e neurolóxica. Lepra e dermatite
8. O Rol dos Podólogos no Equipo Multidisciplinar de Saúde	<ul style="list-style-type: none"> a) Definición, integrantes e paradigma actual dun equipo de saúde b) Percepción social da saúde do pé c) Beneficios dun equipo multidisciplinar de saúde do pé d) Funcións e xestión dun equipo de saúde
9. Podoloxía Preventiva e Calidade de Vida.	<ul style="list-style-type: none"> a) Niveis de saúde e calidade de vida b) A percepción da calidade de vida e os seus compoñentes c) Referentes teóricos da calidade de vida d) Características, dimensións e avaliación da calidade e vida. <p>Calidade de vida relacionada coa saúde en podoloxía.</p>

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Proba obxectiva	A17 A18 B2	2	14	16
Sesión maxistral	A17 A18 C3 C7	21	52	73
Seminario	A17 A18 C1 C4 C5 C6 C8	14	14	28
Prácticas de laboratorio	A17 A18 B3	7	16	23
Atención personalizada		10	0	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición

Proba obxectiva	<p>Proba escrita utilizada para a avaliación da aprendizaxe, cuxo trazo distintivo é a posibilidade de determinar se as respostas dadas son ou non correctas. Constitúe un instrumento de medida, elaborado rigorosamente, que permite avaliar coñecementos, capacidades, destrezas, rendemento, aptitudes, actitudes, intelixencia, etc. É de aplicación tanto para a avaliación diagnóstica, formativa como sumativa.</p> <p>A Proba obxectiva pode combinar distintos tipos de preguntas: preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación. Tamén se pode construír con un só tipo dalgunha destas preguntas.</p>
Sesión maxistral	<p>Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.</p> <p>A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade sóese reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso case exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.</p> <p>Os contidos teóricos básicos e outro material para traballar na aula ou fóra dela estará dispoñible na plataforma de teleensino Moodle.</p>
Seminario	<p>Nos seminarios trátanse temas específicos das unidades didácticas do temario da materia. Sobre os devanditos temas desenvolveranse actividades en grupo que se entregarán a través da plataforma de teleensino Moodle, para a súa posterior exposición nos seminarios da materia.</p>
Prácticas de laboratorio	<p>A asistencia ás prácticas de laboratorio é obrigatoria na súa totalidade para superar a materia. As dúas últimas horas de prácticas destinaranse a realizar un exame práctico con preguntas teórico-prácticas sobre os contidos da materia tratados nelas.</p> <p>Para obter o apto/a nas prácticas de laboratorio debe contestarse ou realizarse correctamente o 50% das actividades e/ou preguntas do exame, alén de ter asistido á totalidade das prácticas.</p>

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio Seminario Sesión maxistral Proba obxectiva	<p>A atención personalizada está destinada a resolver as cuestións relacionadas cas diferentes metodoloxías e/ou os contidos da materia.</p> <p>A atención presencial desenvolverase de forma programada nos horarios de atención ao alumnado por parte do profesorado; canto á virtual, efectuarase a través do foro virtual da plataforma de teleensinanza moodle.</p> <p>Asemade o alumnado terá a posibilidade de conquistar titorías a maiores do horario establecido previo acordo co profesorado da materia e solicitude mediante enderezo electrónico no caso de que fose posible e non interfira nas actividades académicas asignadas.</p>

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación

Prácticas de laboratorio	A17 A18 B3	<p>A asistencia ás prácticas de laboratorio é obrigatoria na súa totalidade para superar a materia. Ademais, contará cun examen oral na última práctica de laboratorio, onde o alumnado respostará a catro preguntas relacionadas cos instrumentos de cribado, acompañado ca realización práctica da técnica de cribado e a presentación dun informe razoado vencellado ao cribado correspondente (máximo unha carilla). A puntuación se cuantificará nun rango de entre 0 e 2 puntos. Cada pregunta ten un valor de 0 - 0.25 puntos, a técnica de cribado de 0 - 0.5 puntos e o informe de 0 - 0.5 puntos.</p> <p>Para obter o apto/a nas prácticas de laboratorio debe contestarse ou realizarse correctamente o 50% das actividades e/ou preguntas do exame, alén de ter asistido á totalidade das prácticas.</p>	20
Seminario	A17 A18 C1 C4 C5 C6 C8	<p>A calificación de cada actividade de seminario se cuantificará nun rango de entre 0 e 1 punto. Cada ítem incorrecto ou que non se inclúa dos que aparecen nos aspectos formais de cada seminario (título da actividade, datos do autor, elaborar tódolos apartados da actividade, evitar faltas de ortografía, texto escrito en letra arial de tamaño 12, ás marxes de 2,5 cm, párrafos xustificadas, sen sangría inicial, con espaciado cero, interliñado a dobre espazo, número total de palabras do documento, tempo utilizado para realizar a actividade, texto paxinado e con números centrados no encabezado, o pé de páxina debe incluír o título do traballo centrado, que non ocupará máis dunha liña, as referencias bibliográficas utilizarán a normativa Vancouver, documento presentará un número de entre 1.500 a 2.500 palabras, cada ítem incorrecto da actividade descontará un 0.1 da calificación a obter na actividade. Ademais, o formato de entrega do documento será en .doc tendo un factor reductor na nota do 50% a presentación en outros formatos (Ex. .pdf, .jpg).</p>	20
Proba obxectiva	A17 A18 B2	<p>Exame de 50 preguntas test. Cada pregunta test, só contén unha única resposta correcta. En caso de existir dúas ou máis respostas que poidesen considerarse correctas, a resposta correcta única será aquela que sexa máis completa ou elimine aspectos contradictorios. Cada 2 preguntas non acertadas eliminan 1 resposta acertada. As preguntas en branco non restan. Tódalas respostas deben respostarse na plantilla. Non se terán en conta aquelas respostas que non figuren na plantilla. As respostas deben marcarse na plantilla cun X, abarcando todo o cadro da resposta seleccionada. Eliminaránse tódalas respostas da plantilla que conteñan máis dunha resposta ou conteñan borróns ou tachaduras que xeren incerteza sobre cal foi a resposta marcada. Cada pregunta ten un valor de 0.2 puntos.</p>	60

Observacións avaliación

Na presentación da materia Podoloxía Preventiva explicarase o programa e as normas para a súa avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario que establece a Universidade da Coruña, modificada polo Consello de Goberno de 29 de xuño de 2017 e que no seu artigo 14 indica o seguinte:

1) COMISIÓN DE FRAUDE E RESPONSABILIDADES DISCIPLINARIAS:

1.1. Se durante a realización dunha proba de avaliación o profesorado responsable teñen coñecemento da quebra dos principios de decoro, legalidade ou mérito individual tales como o uso de documentos ou instrumentos non permitidos, acopia ou intento de copia dos resultados obtidos por compañeiros, a comunicación entre estudantado ou un comportamento impropio, procederá a expulsión inmediata do estudante da proba de avaliación e redactarase unha acta cos motivos, que se enviará ao decano ou director xunto coas verificacións documentais que estime oportunas para a súa valoración. Todo, sen prexuízo das responsabilidades disciplinarias ás que puidese proceder de acordo coa cualificación da falta cometida polo alumno infractor. 1.2. Queda prohibido o acceso á realización das probas de avaliación con instrumentos electrónicos ou dispositivos móbiles acesos, non expresamente autorizados polo profesorado responsable, o cal será causa suficiente de expulsión da proba, logo de redactar a acta correspondente que se enviará ao centro. 1.3. A expulsión dunha proba de avaliación implicará a cualificación de suspenso (nota numérica de 0) na convocatoria da materia. 1.4. Na realización de traballos, o plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través da internet, sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, o permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso na actividade. Todo iso sen prexuízo das responsabilidades disciplinarias ás que puidese haber lugar tras o correspondente procedemento.

2. PRIMEIRA OPORTUNIDADE CONVOCATORIA ORDINARIA

2.1. Cómpre asistir ao 80% das clases de leccións maxistras e dos seminarios, así como realizar as actividades propostas e obter unha puntuación total, nunha escala numérica de 1-10, dun 5 (apto/a). A devandita puntuación só computará no caso de superar na súa totalidade a proba obxectiva (PO).

2.2. Cómpre asistir ao 80% das prácticas de laboratorio, así como realizar as actividades propostas e obter unha puntuación total, nunha escala numérica de 1-10, dun 5 (apto/a). A devandita puntuación só computará no caso de superar na súa totalidade a PO.

2.3. Obter na PO unha puntuación nunha escala numérica de 1 a 10, de un 5 (Apto).

2.4. O alumnado que obteña a máxima nota final da materia na primeira convocatoria, por enriba do 9.5 puntos acadará a calificación de matrícula de honra.

No caso, de que exista empate entre o alumnado na calificación por enriba de 9.5 puntos, acadará a calificación de matrícula de honra o que entregará o exame da PO no menor tempo posible.

3. SEGUNDA CONVOCATORIA ORDINARIA, OPORTUNIDADE ADIANTADA E SUCESIVAS CONVOCATORIAS:

3.1. Compre obter na PO unha puntuación nunha escala numérica de 1 a 10, dun 5 (Apto).

3.2. As calificacións dos seminarios e dos laboratorios non computarán aínda que será necesario ter superadas as actividades para aprobar a materia en sucesivas convocatorias.

4. ALUMNADO DE MATRÍCULA PARCIAL E DISPENSA ACADÉMICA DE EXENCIÓN DE ASISTENCIA:

4.1. (OPCIÓN A) Os estudantes a tempo parcial poderán solicitar aos Decanos e Directores dos centros responsables da súa titulación, a dispensa académica que lles exima da asistencia a clase daquelas materias, ou partes de materias, nas que se admita a citada dispensa na súa guía docente; porén en todo caso serán avaliados polo sistema de avaliación continua. A solicitude de dispensa poderá realizarse no momento de remitir a documentación xustificativa mencionada no apartado 1 deste artigo. Aprobada polo Consello Social do 04/05/2017.

4.2. (OPCIÓN B) Cómpre obter na PO unha puntuación total, nunha escala numérica de 1-10, dun 5 (apto/a), sendo a porcentaxe da cualificación un 60% da nota final. Asemade, compre realizar unha proba práctica de laboratorio e obter unha puntuación total, nunha escala numérica de 1-10, dun 5 (apto/a), sendo a porcentaxe da cualificación un 40% da nota final. A devandita puntuación só computará no caso de superar na súa totalidade a proba mixta.

5. CALIFICACIÓN NON PRESENTADO

5.1. O alumnado que non asista as prácticas de laboratorio, seminarios ou a PO na convocatoria establecida para avaliación outorgarase automaticamente a calificación de non presentado.

Bibliografía básica

- Robbins JM (1995). Podología y Atención primaria.. Madrid: Panamericana.
- Gil P (2001). Medicina Preventiva y Salud Pública. (10ª Ed). . Barcelona: Masson.
- Gestal JJ (1993). Riesgos del trabajo del personal. Madrid: Interamericana Mc Graw-Hill.
- Rodríguez-Sanz D, Tovaruela-Carrión N, López-López D, Palomo-López P, Romero-Morales C, Navarro-Flor (2018). Foot disorders in the elderly: A mini-review.. Mosby-Elsevier, Maryland Heights
- López-López D, García-Mira R, Palomo-López P, Sánchez-Gómez R, Ramos-Galván J, Tovaruela-Carrión N, (2017). Attitude and knowledge about foot health: a spanish view.. Rev Lat Am Enfermagem. 2017 Apr 6;25:e2855
- López-López D, Grela-Fariña M, Losa-Iglesias ME, Calvo-Lobo C, Rodríguez-Sanz D, Palomo-López P, Bec (2018). Clinical Aspects of Foot Health in Individuals with Alzheimer's Disease.. Int J Environ Res Public Health. 2018 Feb 7;15(2). pii: E286
- López DL, Fernández JM, Iglesias ME, Castro CÁ, Lobo CC, Galván JR, de Bengoa Vallejo RB (2016). Influence of depression in a sample of people with hallux valgus. Int J Ment Health Nurs. 2016 Dec;25(6):574-578
- Palomo-López P, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Rodríguez-Sanz D, Calvo-Lobo C, López (2017). Impact of Hallux Valgus related of quality of life in Women.. Int Wound J. 2017 Oct;14(5):782-785
- López D, Ramos J, Alonso F, García R (2012). Manual de Podología. Conceptos, Organización Psicológica y Práctica Clínica. . Madrid: CERSA.
- López D (2011). Podología y Salud: Un análisis de las representaciones sociales de las enfermedades del pie desde una perspectiva psicosocial.. A Coruña: Universidade da Coruña.
- Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación (2005). Libro Blanco. Título de Grado en Podología. Madrid
- Alonso B, Martínez A, Pérez JJ, Blanco O, Lado ME, González-Zaera J, Hervada J (2006). Programa galego de actividades saludables, exercicio e alimentación (PASEA). Documentos técnicos de saúde pública serie A. Nº 17. . Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- Álvarez J (2006). Estudio de las creencias, salud y enfermedad. Análisis Psicosocial.. Sevilla: Editorial Mad SI.
- Beneson AS (1992). El control de las enfermedades. . Washington: Organización Panamericana de Salud.
- Navarro-Flores E, Losa-Iglesias ME, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, López-López D, Rodríguez-Sanz D, Pa (2018). Translation and Test?Retest of the Spanish Podiatry Health Questionnaire (PHQ-S). Int J Environ Res Public Health. 2018 Oct 10;15(10)
- López-López D, Rodríguez-Vila I, Losa-Iglesias ME, Rodríguez-Sanz D, Calvo-Lobo C, Romero-Morales C, (2017). Impact of the quality of life related to foot health in a sample of pregnant women: A case control study.. Medicine (Baltimore). 2017 Mar;96(12):e6433
- Palomo-López P, Rodríguez-Sanz D, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Guerrero-Martín J, (2017). Clinical aspects of foot health and their influence on quality of life among breast cancer survivors: a case-control study. Cancer Manag Res. 2017 Nov 1;9:545-551
- Lopez-Lopez D, Vilar-Fernandez JM, Calvo-Lobo C, Losa-Iglesias ME, Rodriguez-Sanz D, Becerro-de-Beng (2017). Evaluation of Depression in Subacute Low Back Pain: A Case Control Study. Pain Physician. 2017 May;20(4):E499-E505
- Becerro de Bengoa R, Losa ME, Berzosa M (2005). Estudio bibliométrico de la producción científica en materia de podología a través de la revista Podoscopio desde los años 1984-2001. Madrid: C.E.R.S.A.
- López-López D, Martínez-Vázquez M, Losa-Iglesias ME, Calvo-Lobo C, Rodríguez-Sanz D, Palomo-López P, (2018). Foot health-related quality of life among elderly with and without lesser toe deformities: a case-control study. Patient Prefer Adherence. 2018 Feb 12;12:251-255
- López DL, Callejo González L, Losa Iglesias ME, Canosa JL, Sanz DR, Lobo CC, Becerro de Bengoa Valle (2016). Quality of Life Impact Related to Foot Health in a Sample of Older People with Hallux Valgus. Aging Dis. 2016 Jan 2;7(1):45-52
- Blain H, Jeandel C (2007). Prevención y EnvejecimientoEn I. Herbaux, H. Blain, &&& C. Jeandel (Eds), Podología Geriátrica. (pp. 14-40).. Badalona : Paidotribo.
- Godoy JF (1999). Psicología de la Salud: delimitación conceptual. En M.A. Simón (Eds). Manual de Psicología de la Salud. Fundamentos, Metodología y Aplicaciones (pp. 39-45). Madrid: Biblioteca Nueva S.L
- Navarro-Flores E, Losa-Iglesias ME, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Lopez-Lopez D, Vilar-Fernandez JM, (2018).

Transcultural Adaptation and Validation of the Spanish Bristol Foot Score (BFS-S). *Aging Dis.* 2018 Oct 1;9(5):861-868

- Ley 44/2003 de Ordenación de Profesiones Sanitarias. (2003). Recuperado 21 de Octubre, 2008.

<http://www.boe.es/boe/dias/2003/11/22/pdfs/A41442-41458.pdf>

- Llor B, Abad MA, García M, Nieto, J (1995). *Ciencias Psicosociales Aplicadas a la Salud*.. Madrid: McGraw Hill.

- Losa ME, Becerro de Bengoa-Vallejo B. (2005). Diferente asunción de los avances en el campo de la biotecnología en la sociedad española y la norteamericana actual.. Madrid : C.E.R.S.A.

- Losa ME, Becerro de Bengoa-Vallejo R (2003). Criterios americanos de patología podológica. En A.E. Levy, &&& J.M. Cortes (Eds). *Ortopodología y aparato locomotor. Ortopedia de pie y tobillo* (pp. 455 - 481).. Barcelona: Masson.

- Oblitas LA, Becoña E (2008). *Psicología de la Salud*. . México: Plaza y Valdes Editores, S.A.

- O'Donnel T (2007). Salud y promoción de la salud. En W.A Turner, &&& M.A. Merriman (Eds).

Habilidades Clínicas para el tratamiento del pie, (pp. 69 -88).. Madrid: Elsevier.

- Perea R (2005). *Educación para la salud: reto de nuestro tiempo*.. Madrid: Díaz Santos.

- Pumarola A (1980). *Medicina Preventiva y Social: Higiene y sanidad ambiental*. . Madrid: Amadeo.

- Ramos J (2007). *Detección Precoz y confirmación diagnóstica de alteraciones podológicas en la población escolar*. (Tesis doctoral).. Universidad de Sevilla, Sevilla.

- Rodríguez-Marín J (1999). *La Psicología de la Salud en la España actual*. En : Simón, M.A (Eds). *Manual de Psicología de la Salud. Fundamentos, Metodología y Aplicaciones*, (pp. 177-216).. Madrid: Biblioteca Nueva S.L.

- Salleras L (1985). *Educación Sanitaria, principios*. . Madrid: Díaz de Santos

- Rodríguez-Marín J, Neipp MC (2008). *Manual de Psicología Social de la Salud*. . Editorial Síntesis.

- Sánchez A (2007). *Manual de Psicología Comunitaria. Un enfoque integrado*.. Madrid: Pirámide.

- Simón MA (1992). *Comportamiento y salud*. . Valencia: Promolibro.

- Simón MA (1999). *Manual de Psicología de la Salud. Fundamentos, Metodología y Aplicaciones*.. Madrid: Biblioteca Nueva S.L.

- Simón MA, Amenedo E (2001). *Manual de Psicofisiología Clínica*. Madrid: Pirámide

- Calvo-Lobo C, Paineira-Villar R, López-López D, García-Paz V, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Igl (2018).

Tarsal Tunnel Mechanosensitivity Is Increased in Patients with Asthma: A Case-Control Study. *J Clin Med.* 2018 Dec 12;7(12). pii: E541

- Rodríguez-Sanz D, Losa-Iglesias ME, López-López D, Calvo-Lobo C, Palomo-López P, Becerro-de-Bengoa-V (2017). *Infrared thermography applied to lower limb muscles in elite soccer players with functional ankle equinus and non-equinus condition*. *PeerJ.* 2017 May 25;5:e3388

- Turner WA, Merriman LM (2007). *Principios terapéuticos fundamentales*. En W.A.Turner, &&& L.M. Merriman (Eds). *Habilidades Clínicas para el tratamiento del pie*. (pp 1-14).. Madrid : Elsevier.

- Rodríguez-Sanz D, Barbeito-Fernández D, Losa-Iglesias ME, Saleta-Canosa JL, López-López D, Tovaruela (2002). *Foot health and quality of life among university students: cross-sectional study*. *Sao Paulo Med J.* 2018 Mar 29;136(2):123-128

- Vaquero JL (1992). *Manual de Medicina Preventiva y Salud Pública*. Madrid: Pirámide

- Vileikyte L, González JS (2008). *Aspectos Psicosociales de las Complicaciones del Pie Diabético*. En M.E. Levin L.W. &&& O'Neal (Eds). *El Pie Diabético*. (pp.589 - 598).. Barcelona: Elsevier.

- Whitehead M (1990). *Conceptos y principios de igualdad y salud*. En Programa de políticas de salud y Planificación, OMS. . Copenhague: Ministerio de Sanidad y Consumo.

- Cala-Pérez L, Losa-Iglesias ME, Rodríguez-Sanz D, Calvo-Lobo C, López-López D, Becerro-de-Bengoa-Val (2018). *Evaluation of podiatric disorders in a sample of children with intellectual disabilities: an analytical cross-sectional study*. *Sao Paulo Med J.* 2018 Nov-Dec;136(6):505-510

- López-López D, Vilar-Fernández JM, Barros-García G, Losa-Iglesias ME, Palomo-López P, Becerro-de-Ben (2018). *Foot Arch Height and Quality of Life in Adults: A Strobe Observational Study*. *Int J Environ Res Public Health.* 2018 Jul 23;15(7). pii: E1555

- López-López D, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Palomo-López P, Rodríguez-Sanz D, Bran (2018). *Evaluation of foot health related quality of life in individuals with foot problems by gender: a cross-sectional*

comparative analysis study. *BMJ Open*. 2018 Oct 18;8(10):e023980

- Palomo-López P, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Rodríguez-Sanz D, Calvo-Lobo C, López (2017). Impact of plantar fasciitis on the quality of life of male and female patients according to the Foot Health Status Questionnaire. *J Pain Res*. 2018 Apr 27;11:875-880
- Rodríguez-Sanz D, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, López-López D, Calvo-Lobo C, Martínez-Jiménez EM, Per (2018). Slow velocity of the center of pressure and high heel pressures may increase the risk of Sever's disease: a case-control study.. *BMC Pediatr*. 2018 Nov 19;18(1):357
- Becerro de Bengoa Vallejo R, López López D, Palomo López P, Soriano Medrano A, Morales Ponce Á, Losa (2019). Quality of life improvement in aged patients after toenail surgery.. *Z Gerontol Geriatr*. 2019 Feb 1
- Palomo-López P, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, López-López D, Rodríguez-Sanz D, Rome (2018). Effect of generalized ligamentous hyperlaxity related of quality of life in the foot: a case controlled study. *Rev Assoc Med Bras* (1992). 2018 Sep;64(9):819-823
- Tovaruela-Carrión N, López-López D, Losa-Iglesias ME, Álvarez-Ruiz V, Melero-González G, Calvo-Lobo (2018). Comparison of health-related quality of life between patients with different metatarsalgia types and matched healthy controls: a cross-sectional analysis.. *Sao Paulo Med J*. 2018 Sep-Oct;136(5):464-471
- Hernandez-Aguado, Lumbreras-Lacarra B (2019). *Manual de Epidemiología y Salud Pública para grados en Ciencias de la Salud*. Madrid: Panamericana
- Gallar M (2006). *Promoción de la salud y apoyo psicológico al paciente*. Madrid: Paraninfo
- López López D, Rivas López M, Bouza Prego Mde L, María Mónaco L, Losa Iglesias ME, Saleta Canosa JL, (2015). Quality of life impact related to foot health in a sample of sea workers. *J Tissue Viability*. 2015 Nov;24(4):146-52
- Palomo-López P, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Elena-Losa-Iglesias M, López-López D, Rodríguez-Sanz D, (2019). Relationship of Depression Scores and Ranges in Women Who Suffer From Fibromyalgia by Age Distribution: A Case-Control Study. *Worldviews Evid Based Nurs*. 2019 Jun;16(3):211-220
- López-López D, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Rodríguez-Sanz D, Palomo-López P, Calv (2019). Relationship between depression scores and degree of skin perspiration: A novel cross-sectional study.. *Int Wound J*. 2019 Feb;16(1):139-143

Bibliografía complementaria	<ul style="list-style-type: none"> - Corrales R (1999). Epidemiología del pie cavo en la población escolar de Málaga. (Tesis doctoral).. Universidad de Málaga, Málaga. - Palomo-López P, Losa-Iglesias ME, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, López-López D, Rodríguez-Sanz D, Rome (2019). Specific foot health-related quality-of-life impairment in patients with type II versus type I diabetes. <i>Int Wound J</i>. 2019 Feb;16(1):47-51 - Palomo-López P, Calvo-Lobo C, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Rodríguez-Sanz D, Sánch (2019). Quality of life related to foot health status in women with fibromyalgia: a case-control study.. <i>Arch Med Sci</i>. 2019 May;15(3):694-699 - Calvo Lobo C, Vilar-Fernández JM, Losa-Iglesias ME, López-López D, Rodríguez-Sanz D, Palomo-López P, (2019). Depression Symptoms Among Older Adults With and Without Subacute Low Back Pain. <i>Rehabil Nurs</i>. 2019 Jan/Feb;44(1):47-51 - Alemany J, Flamarich M, Mañe F, Sala, J (1998). Podología historia de una profesión. Barcelona: Index - López-López D, Paineira-Villar R, García-Paz V, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Rodr (2019). Impact of the Allergic Asthma on Foot Health-Related Quality of Life and Depression: A Novel Case-Control Research. <i>Medicina (Kaunas)</i>. 2019 May 8;55(5). pii: E124 - Lopez-Lopez D, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Soriano-Medrano A, Palomo-Lopez P, Mor (2019). Relationship Between Decreased Subcalcaneal Fat Pad Thickness and Plantar Heel Pain. A Case Control Study. <i>Pain Physician</i>. 2019 Jan;22(1):109-116. - Calvo A (2007). Estudio de casos y controles para la evaluación de la asociación de parámetros morfológicos del pie y la presencia de Hallux Rigidus.(Tesis doctoral).. Universidad de Rovira y Virgili, Tarragona. - López-López D, Cancela-Carral JM, Araujo R, Losa-Iglesias ME, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Rodríguez (2019). Association between sex differences on foot health related to the quality of life in a sample of sedentary people.. <i>Rev Assoc Med Bras</i> (1992). 2019 Feb;65(2):149-155 - Calvo-Lobo C, Paineira-Villar R, García-Paz V, Becerro-de-Bengoa-Vallejo R, Losa-Iglesias ME, Munue (2019). Falls rate increase and foot dorsal flexion limitations are exhibited in patients who suffer from asthma: A novel case-control study. <i>Int J Med Sci</i>. 2019 Apr 25;16(4):607-613 - López López D, Bouza Prego Mde L, Requeijo Constenla A, Saleta Canosa JL, Bautista Casasnovas A, Taj (2014). The impact of foot arch height on quality of life in 6-12 year olds.. <i>Colomb Med (Cali)</i>. 2014 Dec 30;45(4):168-72 - Clayton Y, Hay R (1994). Epidemiology of fungal skin and nail disease: roundtable discussion held at Dermatology 2000, Vienna, 17 May 1993.. <i>The British Journal Of Dermatology</i>, 130, 439-11. - Crawford, F., Atkins, D., & Edwards, J. (2003). Interventions for treating plantar heel pain. . <i>Cochrane Database Syst Rev</i> 2003, CD000416 - Dawson, J., Thorogood, M., Marks, S. A., Juszczak, E. D., Dodd, C., Lavis, G., & Fitzpat (2002). The prevalence of foot problems in older women: a cause for concern. . <i>Journal of Public Health Medicine</i>, 24, 77-84. - Domínguez G, Munuera, PV (2009). Evaluación Radiográfica del primer segmento metatarso-digital. En P.V Munuera (Ed). <i>El primer radio biomecánica y ortopodología</i> (pp. 73-103). . Santander: Exa Editores S.L. - Domínguez G, Munuera PV, Lafuente G (2006). Relatiive metatarsal protusion in the adult: a preliminary study.. <i>J Am Podiatr Med Assoc</i>, 96 (3), 238-44. - Dresch V (2006). Relaciones entre personalidad y salud física / psicológica diferencias según sexo / género, situación laboral y cultura / nación. (Tesis Doctoral). . Universidad Complutense de Madrid, Madrid. - Losa ME, Becerro de Bengoa-Vallejo R (2008). Tratamiento no farmacológico del dolor en la osteoartritis basado en la evidencia.. <i>Revista Española de Podología</i> 19 (4), 154-156. - Losa ME, Becerro de Bengoa-Vallejo R, Saez A, Salvadores, P (2009). Poor Sitting Posture and Metatarsus Adductus Deformity.. <i>Journal of the American Podiatric Medical Association</i>, 99 (2), 174-177. - Pérez MC (1999). Epidemiología del pie plano en la población preescolar de Málaga. (Tesis doctoral). . Universidad de Málaga, Málaga.
------------------------------------	--

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Psicoloxía/750G02006
Patoloxía xeral/750G02008
Sistemas de Información e Comunicación en Ciencias da Saude/750G02010
Método científico e Saude Pública/750G02011
Podoloxía xeral/750G02012
Ortopodoloxía 1/750G02017
Ortopodoloxía 2/750G02018
Patoloxía Podolóxica 1/750G02021
Técnicas e procedementos en prevención da infección/750G02032

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Ortopodoloxía 3/750G02019
Patoloxía Podolóxica 2/750G02022
Dermatoloxía/750G02026
Cirugía Podolóxica 1/750G02029

Materias que continúan o temario

Bioética. lexislación e gestión en podoloxía/750G02016
Ortesioloxía dixital e calzadoterapia/750G02020
Podoloxía Deportiva/750G02025
Pe de risco/750G02031
Prácticum 1/750G02033
Prácticum 2/750G02034
Prácticum 3/750G02035
Traballo de fin de grao/750G02036

Observacións

Para o seguemento das diferentes metodoloxías na aula da materia recoméndase a utilización dun ordenador portátil que dispoña de conexión wifi. Asemade, ca finalidade de conquistar unha contorna inmediata sustentable e cumprir o obxectivo estratéxico do Plan de Sustentabilidade Medio-ambiental Green Campus FEP, tódolos traballos documentais que se realicen nesta materia serán entregados a través de Moodle, en formato dixital, sen necesidade de imprimilos. De realizarse en papel:- Non se empregarán plásticos. - Realizaráanse impresións a dobre cara.- Empregarase papel reciclado.- Evitaranse imprimir borradores.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías